

न्ये ते नदीपर्वतसानुषु । ये गजाहूटमनसस्ते भवन्त्यतिशो-
भनाः । सर्वेषामेव नागानां छायालक्षणमुत्तमम् । यद्यद्या
जायते यस्य तत्तयैवाभिधीयते । सत्वांगकत्वाद्भद्रस्य पा-
टला भवति प्रभा । नवपङ्क्त्याख्याया स्निग्धा तनुतनूश्चा ।
तथातमोऽंशकचाञ्च कृष्णा मन्दस्य जायते । तस्याम्बुद
संकाशा स्थूलकृष्णकवात्रिणा । रजोऽंशकत्वाच्च तथा
मृगस्यापि हि धूसरा । सलिनाम्बुदसंकाशा रूक्षा
तनुतनूश्चा । एवं छायाविशेषाः स्युर्भद्रादीनाम्नयोदिताः ।
छाया संमिश्रभावाच्च मिथ्या भवति दन्तिनाम् । वनजाति-
गुणैर्भद्रः गजश्चो नरोत्तमः । तयोऽंशकत्वं मन्दस्य यद्य-
दुक्तं निबोध मे । दुर्मनस्त्वं तथाऽऽलस्यं निद्रालुत्वं च
मूढता । गम्भीरवेदिता चेति मन्दस्य तम उच्यते । एवं
रजोगुणो राजान् मृगस्तेन रजोऽंशकः । धैर्यं स्थैर्यं
पटुत्वं च विनोतत्वं सुकर्मता । अन्यथवेदिता चैव
भवस्यानेन मूढता । सुभगत्वं च धीमत्त्वं सत्वस्यैते गुणाः
सूताः । अतः सत्वांगकोराजान् भद्रजातिरुदाहृतः ।
चित्तत्वं बाहुशिरसोरन्तर्मणिगतं तथा । दन्त्योर्मधु
वर्णत्वं नेत्रयोर्मधुपिङ्गता । आसनस्य पृथुत्वञ्च पूर्णता
कुक्षिपात्रयोः । पृथुत्वं पृष्ठभागस्य वनत्वं समसन्निता ।
स्निग्धच्छाया त्वयावामःपरिष्णाहोच्छ्रयौ तथा । सश्रो-
कत्वं गुरुत्वं च कायस्यैते गुणाः सूताः । सर्वलक्षणसं-
पूर्णो दृश्यते न मतङ्गजः । प्रधानावयवे लोके यत्नः
कार्यो मनोविभिः । हीनं कृष्णं च कल्मषां पुष्करं न प्रश-
स्यते । संपूर्णं मांसलं रक्तं सुकुमारं शुभं सूतम् । त्र्यङ्गुल-
न्तुभवेद्हीनं हीनम्यतिविनाशनम् । कृष्णं भर्तुर्विघाताय-
कल्मषां भर्तुरोगदम् । संपूर्णं सिद्धिदं भर्तुः पुष्करं चतुर-
ङ्गुलम् ॥ सौभाग्यदं मांसलन्तु सुकुमारं तथार्थदम् । रक्तपद्म-
दलच्छायं तथा मित्राद्यपानदम् । अतः परं शुभेक्ष्ये श्रोत-
री पाटलोदरे । पञ्चाङ्गुलप्रमाणेन वर्तुलत्वेन चार्थदे । अत्रा-
स्युखं च ताम्रं च कर्णतालं सुखप्रदम् । सुखा स्थूला च वि-
पुला चित्तिणो श्यामलोनिता । कुञ्चिता च तथा दृष्टिः स-
प्रधा दन्तिनां मता । तासां तु त्र्यङ्गुलावामासा ह्रस्वत्य-
भिसंज्ञिता । सुखा करोति नृपतेर्विनाशं शीघ्रमेव हि ।
स्थूल दुर्भिक्षकरणी श्यामला नृपदुःखदा । करोति चित्तिणो-
नित्यं तस्यैव तु वसुधवम् । भुग्ना दृष्टिर्विनाशाय राजो-
धनविनाशिनौ । कुञ्चिताहोनयोश्चैव युद्धकाले रिपो-
र्जदम् । अतः परं प्रवक्ष्यामि क्रमेण करलक्षणम् ।
न करं दीर्घमिच्छन्ति बालधेः शास्त्रपण्डिताः । न बाल-

धिसमं हस्तं नातिदीर्घं क्रमायतम् । न तस्य नातिकायं
च न हस्तं न कृतप्रणम् । नाक्रमेण कृतोत्प्रेषं न हीनं
दशनान्तरम् । न ह्रस्वाङ्गुलिसंयुक्तं नातिसंकटपुष्करम् ।
एतल्लक्षणसंयुक्तं करं शंसन्ति कोविदाः । बालधेः सुसमो-
हीनः समोवा दन्तिदुःखदः । अतिदीर्घो भवेद्भर्तुरायुषः क्ष-
यकारकः । तदुर्व्याधिकरो यातुरतिकायोऽप्येनाशनः ।
रुदोर्व्याधिप्रणङ्गुल्याद्यातुरेण कृतां व्यथाम् । प्रतिबोमेन
च स्थूलोगजस्य सुखनाशनः । असमञ्जसहीनश्च असमञ्जस
वर्तुलः । दुःखयोकभयायासकर्त्ता भवति नित्यशः । दश-
नान्तरहीनश्च जायते दन्तिरोगकृत् । कथितं पूर्वमेवेषु पुष्-
कराङ्गुलिबलक्षणम् । अतो मया न कथितं साव्यतद्वरलक्षणे ।
निर्वलीको दीर्घरोमा क्रमदृत्तत्वसंयुतः । अशुबिन्दुर्विचित्रस्य
दैर्घ्येण च यताङ्गुलः । बालधेः पुष्करं यावदायामोलात्वापे
क्षया । अरत्नितयाऽऽनाहृष हीनहीनतरक्रमात् । युक्त-
स्वनेन मानेन करः पूज्यतमो भवेत् ॥ निर्वलीको च सौ-
भाग्यन्दीर्घरोमार्थदः सूतः । क्रमदृत्तोजयं कुर्वाद्यु-
बिन्दुयुतो धनम् । सुप्रमाणं भवेद्भ्रातः करस्य परिवर्द्धनः ।
आनाहृवांश्च सततं राज्यस्फूर्तिकरो भवेत् । करस्य की-
र्त्तितं ह्येतल्लक्षणं शुभसंज्ञितम् । अतः परं प्रवक्ष्यामि
लक्षणं दन्तवेदयोः । कवहीनावतिस्थूलौ विषमौ शिथिलौ
तथा । दन्तवेदो सदा भर्तुः प्रमाणाभ्याससौख्यदो ।
दन्तमूले सुसम्बद्धौ सकवौ किञ्चिदुन्नतौ । दृष्टौ सदा तथा
भर्तुर्द्विदौ परिकीर्त्तितौ । अतः परं प्रवक्ष्यामि लक्षणन्तु
विषाखयोः । व्यस्तता सङ्कटत्वं च प्रांशुता भक्षशुभ्रता ।
वक्रत्वं ह्रस्वता चैव धूसरत्वं च ह्रस्वता । मृदुताऽधो-
गतित्वञ्च हीनता मूलमध्ययोः । प्रान्तयोः स्थूला चैव
दीर्घता चातिमात्रता । सर्पच्छत्रककान्तिव दोषाह्येते चत-
र्ह्ये । दन्त्योस्तु समाख्याताः फलं तेषां निबोध मे ।
व्यस्तौ च सङ्कटौ दन्तौ मदहानिकरौ तु ते । दन्तिनस्तनु-
तायुक्तौ व्याधिदो परिकीर्त्तितौ । भक्षशुभ्रौ तथा भर्तु-
र्महा क्लेशकरौ मतौ । वक्रौ चाधीविनाशाय ह्रस्वौ च
परिकीर्त्तितौ । धूसरौ ह्रस्वतायुक्तौ गजस्यायुर्विनाशनौ ।
मृदुत्वयुक्तौ नागस्य शल्यव्रणकरौ मतौ । स्थूलायाधो
गतित्वे च भर्तुर्यातुय दुःखदे । अशुभं लक्षणं ह्येतदन्त्योः
कथितं मया । शुभं च साम्प्रतस्त्वस्ये यथावदनुपूर्वशः ।
त्रिग्वै समौ सुनिष्क्रान्तौ संपूर्णौ व्रणवर्जितौ । सुकुलायौ
दृष्टौ वापि ताम्रचूडौ ह्येवमौ । दन्तिणामुन्नतौ किञ्चित्
मृणालकुम्भदप्रभौ । सुधकुन्ददुच्छायौ हेमचम्प-